

Ny bok om västpalearktiska brokbaggar

Gerstmeier, R. 1998. *Checkered beetles. Illustrated key to the Cleridae and Thanerocleridae of the Western Palearctic/Buntkäfer. Illustrierter Schlüssel zu den Cleridae und Thanerocleridae der West-Palaearktis*. Margraf Verlag, Weikersheim. 241 sidor, 304 illustrationer, 8 färgplanscher, utbredningskartor. Format: 15,5 x 21,5 cm. Bunden. ISBN 3-8236-1175-5. Pris ca 450 kronor.

Det är välbekant att vårt lands fauna hyser representanter för många djurgrupper vars utbredningstygdpunkt ligger i subtropiska och tropiska områden. Ett utmärkt exempel därpå utgör familjen Cleridae, brokbaggar, en skalbaggsgrupp med världsvid utbredning men fattig på arter hos oss. Endast elva arter förekommer i Sverige, varav fem hör till den på as och annat avfall levande underfamiljen Korynetinae, tidigare betraktad som egen familj. Övriga sex arter är på ett eller annat sätt bundna till ved under nedbrytning, men endast den barkborrejagande myrbaggen (*Thanasimus formicarius* (L.)) kan sägas vara mer allmänt känd. I världen är knappt 4 000 arter beskrivna.

Brokbaggarnas systematik, formrikedom och levnadssätt har tidigare på ett nästan märkligt vis förblivit ouppmärksammat. Förhållandevis få faunor och monografier har utkommit genom åren, och endast i Mellan- och Nordeuropa kan man med fog påstå att gruppen faunistiskt sett är någorlunda välkänd. Detta kan synas märkligt med tanke på att familjen rymmer en mängd vackra och färgstarka arter, vilket det svenska namnet antyder. Emellertid har det visat sig att många arter, särskilt de som utvecklas i död ved, är sällsynta eller åtminstone sällan samlade, stundom endast kända från en eller ett fåtal spridda lokaler. Detta samt föråldrad och delvis inaktuell systematik har naturligtvis försvårat framställandet av regionala översikter, faunor och revisioner och förklarar därför delvis bristen på överskådliga verk om gruppen.

Föreliggande bok av den i München baserade Roland Gerstmeier är ett försök att tillmötesgå många entomologers önskan om en lättöverskådlig och uppdaterad översikt av vår faunaregions brokbaggar. Ursprungligen var ambitionen högre - en synopsis över alla palearktiska arter - men olika taxonomiska problem tvingade författaren att geografiskt begränsa sig till Västpalearktis. Från svensk horisont betyder detta naturligtvis inget. Författaren understryker att arbetet, inte minst taxonomiskt, är långt ifrån fullständigt och endast kan betraktas som ett första men viktigt steg i en sådan process.

Liksom i tidigare utkomna böcker i samma serie är uppläggningsen tvåspråkig med en engelsk textversion jämsides med den tyska grundtexten. Som svensk undrar man om detta verkligen är nödvändigt, men det blir begripligt när alternativet endast är en rent tysk text.

Boken inleds med en kort historisk återblick på dåtida och sentida brokbaggestudenter och deras viktigaste arbeten. Man får bl.a. veta att Reitters arbete från 1894 är den senaste monografiska bearbetningen av palearktiska arter. Därefter följer korta avsnitt - enligt min mening alltför korta - om storsystematik och biologi.

Särskilt det potentiellt intressanta biologivsnittet kunde utvecklats mer och känns i nuvarande utformning ganska torftigt.

Beträffande den storsystematiska översikten inom överfamiljen Cleroidea refererar Gerstmeier till Lawrence & Newton's (L&N) stora skalbaggs katalog från 1995. Här gör han sig skyldig till en grov feltolkning i det han påstår att L&N ignorerade familjerna Dasytidae, Malachiidae, Gietellidae, Thanerocleridae, Attalomimidae och Mauroniscidae. Han förbiser därvid att L&N inkluderade de båda förstnämnda familjerna i Melyridae, att L&N fortsättningsvis uppfattade de två därpå följande familjerna som underfamiljer i respektive Melyridae och Cleridae (sannolikt i brist på en vettig fylogenetisk analys av gruppen), samt att de två sistnämnda familjerna beskrevs samtidigt eller strax efter L&N's publicering och att författarna därför sannolikt inte kände till dem. Som redan nämnts följer Gerstmeier tjecken Kolibac och uppfattar Thanerocleridae som en egen familj.

Boken behandlar 123 arter i 29 släkten. Geografiskt begränsas arbetet österut av Ural, i söder av Kaspiska havet, norra delen av Persiska viken och södra delen av Sahara, därmed inkluderande en stor del av Arabiska halvön.

Nycklarna till familjer, underfamiljer och släkten är korta, koncisa och i regel väl illustrerade. Huvuddelen av boken upptas av kortfattade men fullt tillräckliga art- och släktediagnoser, ofta kompletterade med illustrationer av morfologiska detaljer, fina habitusteckningar i tusch och skissartade utbredningskartor. Mycket kort anges utbredning, levnadssätt och viktiga synonymer. En värdefull detalj är den rad av släktreferenser som i regel följer efter sista arten inom släktet. Större släkten inleds med artnycklar. Nyckeln till de 49 *Trichodes*-arterna är både den största och svåraste.

Boken avslutas med en förteckning över för området viktigare litteratur utkommen efter Corporaals stora världskatalog med heltäckande referensöversikt från 1950, samt en lista över nya synonymer som påträffats under arbetets gång, bl.a. *Opilo hladilorum* Winkler, 1984 = *O. domesticus* (Sturm, 1837). Sist i boken kommer ett av de viktigaste avsnitten, nämligen 8 färgplanscher tillsammans avbildande 107 arter och

färgformer. Flera arter avbildas här för första gången någonsin och endast 16 arter saknas. För svensk del lockar kanske särskilt bilden på den försvunna och sägenomspunna ölandsrariteten *Dermestoides (Orthopleura) sanguinicollis* (F.). Färgplanschererna är ett ovärderligt komplement till nycklarna och underlättar väsentligt bestämningsarbetet.

Trots många förtjänster är boken, som antytts ovan, inte invändningsfri. Med tanke på att författaren vid flera tillfällen betonar hur svårt det ibland kan vara att komma till ett säkert resultat, inte minst i nyckeln till arterna av *Trichodes*, är det förvånande att genitaliefigurer nästan saknas helt. Sådana skulle troligen väsentligt underlättat korrekta identifieringar, särskilt som många arter förekommer i olika färgvarianter. Märkligt nog förklarar författaren att *Trichodes*-bestämning helst bör ske under jämförelse med redan korrekt bestämt material, något som i min mening understryker det ofärdiga intryck man får av detta svåra släktes behandling i boken. I *Trichodes*-nyckeln saknas också figurer till några av de viktigaste nyckelstegen. Jag saknar också en check-list eller sammanställning över samtliga behandlade arter av familjerna. Nu krävs det ett ivrigt bläddrande fram och tillbaka i boken för att få en sådan.

För nordisk del stämmer uppgifter om utbredning väl. Följande förändringar berör Catalogus Coleopterorum Sueciæ (1995): *Thanasimus pectoralis* (Fuss, 1863) [NB parantes!] är ej en självständig art utan synonym till *T. femoralis* (Zetterstedt, 1828). Familjen Korynetidae beskrevs av Laporte 1836, inte 1840. *Korynetes obenbergeri* Jansson, 1936 är synonym till *K. caeruleus* (DeGeer, 1775), inte till *K. ruficornis* Sturm, 1837 (= *coeruleus sensu auctoribus*). Däremot stämmer inte Gerstmeiers uppgift om beskrivningsåret 1782 för *Dermestoides sanguinicollis* (Fabricius). Det skall fortfarande vara 1787.

Bokens tillkortakommanden är på det hela taget detaljer som inte nämnvärt förtar ett positivt helhetsintryck, och den kan därför, trots det något tilltagna priset, rekommenderas den intresserade.

Mikael Sörensson